KULLEĠĠ SAN BENEDITTU
Skola Sekondarja, Ħal Kirkop

Marka

L-EŻAMI TA' NOFS IS-SENA – 2015-2016

Rotta 2

IR-RABA' KLASSI **MALTI** **ĦIN: SAGĦTEJN**

Isem: ___________________________________ **Klassi:** ___________

L-Istruzzjonijiet lill-istudenti:

- Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub.
- Ortografija, punteġġjatura, sintassi, ideat u preżentazzjoni tajbin jgħinuk biex tikseb riżultati aħjar.

Mistoqsija	A	B	Ċ	Di	Dii	E	Smigħ	Taħdit	TOTAL
Marki	10	15	7	14	14	20	10	10	**100**
Marki tal-istudent									

Kummenti:

____

____

____

____

SILTA GĦALL-ISTĦARRIĠ:

Żmien ta' Tbatija

Dik il-ħabta kien żmien ta' tbatija għal kull min sab ruħu assedjat fuq il-gżira tagħna. Barra l-periklu serju tal-mewt minn attakki mill-ajru, kien hemm ukoll nuqqas ta' ikel li bil-mod il-mod kien qed jeqred is-saħħa u l-ħeġġa ta' ħafna nies. Minkejja t-tfixkil, bosta nies ħabirku sabiex itejbu l-ħajja ta' kuljum, jagħmlu l-ħajja fix-xeltrijiet aktar komda u jagħtu sehemhom biex tijieb il-ħajja madwarhom. Rigali ftit li xejn kien hawn. Ġugarelli u ħlewwiet xejn. Iżda waqt xi ħin liberu ż-żgħażagħ kienu jiġbru bċejjeċ tal-aluminju minn ajruplani mwaqqgħin u bċejjeċ ta' injam u bihom jaħdmu mudelli ta' bastimenti, ajruplani u tankijiet. Kienu jinħadmu wkoll ċrieket u slaleb minn majka ta' ajruplani mfarrka. Ta' min isemmi wkoll li ħdejn il-knisja ta' Santu Rokku sar bejgħ ta' bosta rigali u pupi maħduma minn suldati u mseħbin ta' diversi għaqdiet. Il-qligħ tqassam lill-foqra. Xi wħud minn dawn il -pupi kienu xbihat ta' piloti u suldati bl-elmi tal-ħadid. ***(par.1)***

Sewwa jgħidu li, xemx u xita Alla jaf meta. Matul il-ġurnata tal-Milied, li kien il-Ħamis, is-sireni newħu ħames darbiet. Kien jum storiku, imma ikrah, jum ta' ferħ imma fl-istess ħin jum ta' niket, jum meta t-talb fix-xeltrijiet tħallat mal-ħsejjes karraba tal-ajruplani u t-tfaqqigħ tal-kanuni mill-art u tal-bombi mill-ajru. L-ewwel rejd kien fis-siegħa u tlettax-il minuta. Kienet lejla ħiemda, iżda mudlama ħtija tal-blekawt. Għalkemm kien hemm żiffa kiesħa, is-sema kien safi, bil-kwiekeb jiddu u jteptpu ferħana f'dik il-ħemda tal-lejl. Daqqet il-balomba biex tħabbar ħbit ieħor mill-ajru. Għall-ewwel ħbit ħsibt li kont qiegħed noħlom! "Isa, qum, ħalli mmorru fix-xelter!" qaluli. ***(par.2)***

F'daqqa waħda dik il-ħemda nkisret minn inbiħ ta' kelb. Tlaqna lejn ix-xelter. Is-sema kien imdawwal bis-serċlajts u taħtu x-xefaq imdawwal jitbewwes

mal-ilma tal-baħar tal-Port il-Kbir. Id-dehra kienet maqsuma fi tnejn mid-dell sewdieni ta' ħajt ta' bini mġarraf. Ftit ħin wara, il-paċi ta' jum il-Milied inkisret mill-ħsejjes ikarwtu ta' ajruplani qed joqorbu. Ma ridniex nemmnu li anki f'dak il-jum għażiż kien se jsir ħbit ieħor. Forsi, ħsibt dakinhar, kienu ajruplani tagħna, se jitilqu minn Malta. Iżda ma kienx hekk! Ftit ftit il-ħsejjes tal-ajruplani bdew dejjem aktar joqorbu. F'daqqa waħda smajna l-bombi niżlin u bżajna. Tifqigħa wara l-oħra, duħħan, sparar u dawl. Duħħan u riħa ta' porvli tħalltu mar-riħa niedja tal-ħaxix li kien jikber fuq it-trab ta' ħafna bini mġarraf. Għajta rqiqa nstemgħet tofroq fid-dlam. Nies oħra nstemgħu jwerżqu. Qalb dak il-biża' u ġenn stħajjiltni nilmaħ xi erwieħ jiġġerrew fid-dlam qishom mitlufin, qed ifittxu l-kenn. ***(par.3)***

Inżilna fix-xelter u xi wħud qalu li kien hemm tifel nieqes. Forsi ntlaqat b'xi balla? ***(par.4)***

(minn kitba ta' Charles J. Boffa)

A. FEHIM IT-TEST (10 marki)

Wieġeb il-mistoqsijiet fuq li għadek kemm qrajt.

1. Mit-tieni paragrafu 'l quddiem, il-kittieb jidher li qed iġarrab żewġ burdati kuntrarji fl-istess ħin. Fisser fil-qosor liema huma.

____

____***(marka)***

2. Semmi żewġ dettalji mis-silta biex turi li l-ġrajja seħħet fit-Tieni Gwerra Dinjija u mhux qabel. *(par.2)*

____

____***(2 marki)***

3. Taħseb li l-gwerra kienet fil-bidu tagħha jew kienet ilha li bdiet? Saħħaħ it-tweġiba tiegħek mis-silta. *(par. 1)*

____

____***(2 marki)***

4. Kif kienu jħossuhom in-nies fix-xelter waqt li jkun qed isir attakk? *(par. 3)*

____

____**(marka)**

5. F'liema festa u ġurnata tal-ġimgħa nstemgħet is-sirena ħames darbiet? *(par.2)*

____

____**(2 marki)**

6. Skont il-kittieb, liema kienu ż-żewġ problemi ewlenin għall-Maltin tul il-gwerra? *(par. 1)*

____

____

____**(2 marki)**

B. GĦARFIEN IL-LINGWA (15-il marka)

ANALIŻI TESTWALI (5 marki)

1. Fisser dan il-kliem skont kif użat fis-silta:

i. ***"ħabirku" (par.1):*** ______________________________ ***(marka)***

ii. ***"mġarraf" (par.3):*** ______________________________ ***(marka)***

2. Fisser il-qawl ***"Xemx u xita Alla jaf meta" (par.2)*** skont kif imħaddem f'din is-silta.

____**(marka)**

3. Mit-tieni paragrafu ikteb il-kelma li tirreferi għall-***"attakk mill-ajru"***.
____**(marka)**

4. Mit-tielet paragrafu sib u ikteb il-kelma li tintuża biex tfisser ***"it-trab tal-isparar".*** ____ **(marka)**

GRAMMATIKA (10 marki)

1. *Agħmel sinjal taħt il-konġunzjoni u wara mmarka x'tip hi.*

a. Jekk ma tagħmilx ħiltek, ma timxix 'il quddiem. ***(marka)***

(i) Ħin ____ (ii) Rabta ____ (iii) Kundizzjoni ____ ***(marka)***

b. Ma marx skola għax kien ma jiflaħx. ***(marka)***

(i) Kawża ____ (ii) Raġuni ____ (iii) Alternattiva ____ ***(marka)***

2. *Daħħal avverbju fl-ispazju pprovdut u wara mmarka x'tip hu.*

a. Għar-riċeviment stiednu lil kulħadd imma ______ kienu dawk li marru. ***(marka)***

(i) Manjiera ____ (ii) Dubju ____ (iii) Kwantità ____ ***(marka)***

b. Ħalla l-karozza __________ garaxx u laqqat ċitazzjoni. ***(marka)***

(i) Żmien ____ (ii) Post ____ (iii) Twettiq ____ ***(marka)***

3. *Aqra din is-sentenza.*

Kellna mixja twila għax **ipparkjajna** 'l bogħod.

Mill-verb ***ipparkjajna*** ikteb :

- iz-zokk morfemiku ________________ ***(marka)***
- il-prefiss ________________ ***(nofs marka)***
- is-suffiss ________________ ***(nofs marka)***

Ċ. ĦILIET FIL-MALTI KOMUNIKATTIV (7 marki)

Ikteb RAPPORT ta' madwar 80 kelma.

Agħżel mistoqsija WAĦDA minn (i) jew (ii).

i) Inti s-Segretarju ta' Ċentru taż-Żgħażagħ. Għadha kif saret diskussjoni dwar **"Il-Ħsara tat-Tipjip"**. Ikteb rapport dwar din it-taħdita.

Jekk trid, tista' tuża minn dawn il-punti: it-tipjip jagħmel ħsara lil min ipejjep u lil ta' madwaru; ħsara għas-saħħa u għall-but; ir-raġunijiet għala ħafna żgħażagħ ipejpu; l-effetti tat-tipjip fuq is-saħħa tal-bniedem; imutu n-nies minħabba t-tipjip.

JEW

(ii) Għadu kif ġie speċjalist l-iskola biex jitkellem fuq is-saħħa tas-snien. Ikteb rapport dwar din il-laqgħa.

Jekk trid, tista' tuża minn dawn il-punti: ħafna ħelu jagħmel ħsara kbira lill-ħanek u lis-snien; l-importanza li naħslu snienna; l-għażla ta' xkupilja tas-snien tajba; immorru spiss għand id-dentist; l-ikel għandu jkun sustanzjuż mingħajr tnaqqir bejn ikla u oħra.

Ikteb liema rapport għażilt: ___

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

D. BEJN ĦALTEJN (28 marka)

i. TAQSIMA TAL-POEŻIJA (14-il marka)

Aqra din il-poeżija u wara wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:-

Refuġjata – Mario Azzopardi

Il-mara tat-tined
dik li nixfilha l-ilma
u ward il-ħall
dik
li wliedha saru dellijiet
jgħajtu f'rasha.

Il-mara tat-tined
dik li f'idejha toħlom żerriegħa
dik li l-jiem tagħha
lkoll
eklissati
dik li tittama fis-siġar taż-żebbuġ
u ważi
fejn tħobb lil Samih tagħha
xi darba
meta f'Jenin u Hebron u Kafir
jieqfu l-interrogatorji
jieqfu t-torturi
l-massakri tal-għasafar
tal-irġiel.

Dal-lejl
il-mara tat-tined qed taħseb
kemm-il toqba f'ras il-mejtin
teħtieġ
biex jimtela l-ispazju
tad-duluri tagħha.

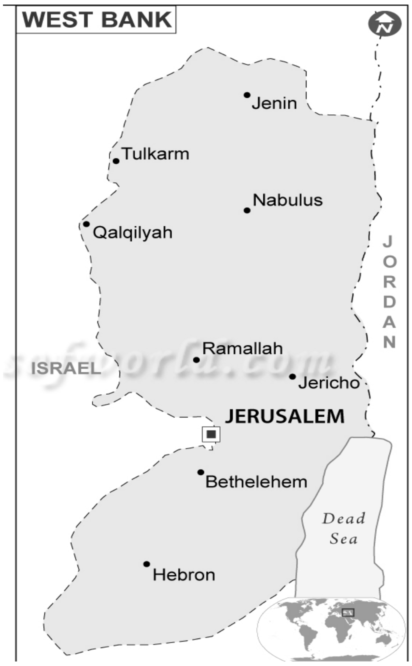

Wieġeb:

1. Sib **żewġ metafori mill-ewwel strofa** li juru l-ħajja iebsa li jkollha taffaċċja r-refuġjata.

____

____ *(2 marki)*

2. **Refuġjata** hija poeżija ta' protesta imma hija wkoll poeżija ta' xewqat li xi darba din ir-refuġjata jkollha futur aħjar. Semmi żewġ xewqat li għandha l-protagonista.

____

____***(2 marki)***

3. Mit-tieni strofa sib kelma li tfisser tbatijiet u ġlied.

____***(marka)***

4. Agħżel it-tajba: ***(3 marki)***

- ***dik (vv. 8-9)*** hi metafora jew anafora.
- ***ward il-ħall (v. 3)*** hi personifikazzjoni jew kuntrast
- ***dellijiet jgħajtu (vv. 5-6)*** hi anafora jew personifikazzjoni

5. Tkellem dwar il-binja tal-poeżija: ***(3 marki)***

____

____

Mistoqsijiet fuq poeżiji oħrajn:

6. Għalfejn il-qamar hu importanti għall-poetessa fil-poeżija **Lill-Qamar Kwinta**. ***(marka)***

____

____

7. Fil-poeżija **Passaġġi**, xi jrid ifisser Ġorġ Borg meta jgħid: ***"hemm oħrajn li toħroġ minnhom kollok grif"***? ***(marka)***

____

____

8. Spjega l-kuntrast li hemm bejn l-ewwel u t-tieni parti tal-poeżija **Niftakar** ta' Anton Buttigieg. ***(marka)***

____

____

ii. TAQSIMA TAL-PROŻA (14-il marka)

Aqra din is-silta ta' proża u wara wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:-

Silta minn Ix-Xini Jimxi fl-Art ta' Manwel Magri

[...]

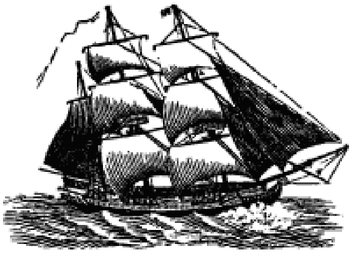

Waslu għand is-sultan. Qabeż ix-xiħ u qallu: "Hawn hu daż-żagħżugħ: huwa għamel ix-xini jimxi fl-art, biex iżżewġu."

"Ma nżewġux," qal is-sultan, "għajr kien hu jixrob l-inbid li għandi".

Jaqbeż ix-xiħ, qallu liż-żagħżugħ: "Taqta' qalbek xejn: għandek 'il dak li ilu jixrob sena u għad ma qatax l-għatx; jixorbu hu."

Ħaduh ġewwa maħżen mimli btieti u beda jaqbadhom bejn idejh: il-battala jbattihom lura, il-mimlija jixrobhom. Xorbu.

Ix-xiħ ħares lejh (lejn is-sultan), qallu: "Xorbu. X'se tagħmel?"

"Ma nżewġux'" wieġbu, "għajr kien hu jerfa' d-deheb kollu li għandi."

Qabeż ix-xiħ u qal, lil dak li għamel ix-xini: "Issewwed qalbek xejn, għandna lil dak li ilu sena jaqta' l-ġebel u għad ma qatax biex jitgħabba: jerfgħu hu."

Ġabuh, rabat id-deheb kollu tas-sultan sensiela waħda u ħareġ 'il barra bih.

Ix-xiħ jerġa' jdur lejn is-sultan u qallu: "Refgħu, ma żżewġux?"

U s-sultan: "Ma nżewġux, għajr kien huwa li jmur jimla qolla ilma mat-tifla u jasal qabilha."

Ix-xiħ liż-żagħżugħ qallu: "Taqta' qalbek xejn. Għandna 'l dak li jimxi għarkuppejh mar-riħ u jgħaddih: lilha sejjer ma jgħaddix?" [...]

1. X'inhi ħrafa? ***(marka)***

____

2. Liema kienu t-tliet sfidi li s-sultan poġġa quddiem iż-żagħżugħ? ***(3 marki)***

i. ____

ii. ____

iii. ____

3. Min tah pariri tajba x'għandu jagħmel? ***(marka)***

____

4. Ikkwota l-kliem li kien jgħidlu biex jagħmillu kuraġġ. ***(2 marki)***

____

5. X'tagħlima nieħdu minn din il-ħrafa? ***(marka)***

____

____

6. Il-biċċa l-kbira tal-kliem li nsibu fil-ħrafa hu: (agħżel t-tajba) ***(marka)***

   mis-Semitiku *jew* mir-Rumanz *jew* mill-Ingliż.

Mistoqsijiet fuq siltiet oħra

7. Kif inbidlet il-ħajja tal-Koranta fit-tieni parti tan-novella ta' Oliver Friggieri?

____

____***(marka)***

8. Clare Azzopardi tgħid li Lina, bint Stella u Maurice twieldet f'***kamra qisha l-ħarifa***. Din il-kwotazzjoni hi metafora jew similitudni? Fissirha. ***(2 marki)***

____

____

9. F'**Ittri lil Marta** ta' Joe Friggieri, niltaqgħu ma' ħafna aspetti surreali. Semmi wieħed minnhom. ***(marka)***

____

10. Spjega l-kuntrast li jeżisti bejn il-missier Maurice u bintu Lina fin-novella **Aqrali Xi Ħaġa Ġdida, Qaltilha** ta' Clare Azzopardi. ***(marka)***

____

____

E. KOMPONIMENT (20 marka)

Agħżel wieħed u ikteb madwar 350 kelma fuq karta separata.

Aqsam f'paragrafi.

1. Il-karozzi : lussu jew bżonn?
2. Esperjenza li ma ninsa qatt.
3. L-isports f'Malta.
4. Minn fuq iz-zuntier tal-knisja.
5. Id-dinja ta' għada. Kif taraha inti?

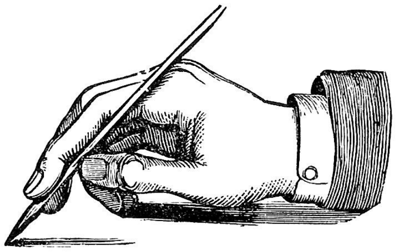

TMIEM IL-KARTA